

UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

ကမ္ဘာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

ဟိတ်ဆိပ်ဒီဘုန်တင်ဘီးဘုန်ရုလီ၊ ဘုန်ထွဲဒီးတင်ခွဲးတင်ယပ်လာပုကုပုကညီအဂီၢ်

**RAOUL
WALLENBERG
INSTITUTE**
OF HUMAN RIGHTS AND HUMANITARIAN LAW

UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

ကမ္ဘာလုံးအခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

ဟိန်ဒိုဒီဘုဂ်တင်ဘီးဘုဂ်ရလီ၊ ဘုဂ်ထွဲဒီးတင်ခွဲးတင်ယပ်လၢပု၊ ကူပု၊ ကညီအဂီၢ်

တၢ်ကတိၤဆူန့ၣ်

ဖဲလါဒံၣ်စ့ဘၢၣ် (၁၀) သီ (၁၉၄၈) နံၣ်န့ၣ် ဘီၣ်မုၢ်စၢဖျိၣ် ကရၢတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်ရီၤ ပၢ်ဂၢၢ်ပၢ်ကျၢၤတူၢ်လိၣ် ဒီးပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပှၤ ကူ ပှၤကညီအဂီၢ် ဆူကမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အလၢအပွဲၤအိၣ်ဖျါဖဲ ကဘျးပၤလၢကဟဲလၢခံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်ထွဲထီၣ် စံၣ်စါန့ၣ်တၢ်မၤ အံၤအခံ, ဘီၣ်မုၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢ တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်ရီၤအံၤ ကိးယီၤ ထံကီၢ် လၢအမ့ၢ် ဘီၣ်မုၢ်စၢဖျိၣ် ကရၢကရၢဖိတဖၣ် လၢကထူး ထီၣ်ရၢလီၤ တၢ်ကွဲး လၢအအိၣ်လၢ တၢ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤအံၤအပူၤ ဒ်သိးထံဖိကီၢ်ဖိ ကိးဂၤဒဲး ကသ့ၣ်ညါ အဂီၢ်လီၤ. တၢ်ကထူးထီၣ်ရၢလီၤအံၤ အသုတ အိၣ်ဒီး တၢ်ပၢ်တၢ် အဒူၣ်အဆၢလၢအမ့ၢ် ထံကီၢ် (မ့တမ့ၢ်) ဟီၣ် ကဝီၤ ထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂ့ၢ် အဒူၣ်အဆၢတဖၣ်တဂ့ၤ, လီၤဆီဒၣ်တၢ် လၢ တၢ်မၤလိကိုတဖၣ် ဒီးတၢ်ကရၢကရီၤ လၢဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ကူၣ် ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ်အလီၢ်န့ၣ် တၢ်ကပၢ်ဖျါအံၤဖျိဖျါဖျါ, တၢ်ကဖး ဖျါထီၣ်အံၤ ဒီးတၢ်ကဒူးနဲၣ်တဲ ဖျါအခိပညီလီၤတံၢ်လီၤဆဲး န့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိး, ကီၢ်ပံၤယီၤ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပှၤကူပှၤကညီ အဂီၢ် ခိၣ်မံးရှၢၣ် ကွဲးကျိၣ်ထံက့ၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်ဘိး ဘၣ်ရၢလီၤ ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပှၤကူပှၤကညီအဂီၢ် လၢပယီၤကျိၣ် ဆူကညီကျိၣ် ဒီးစဲးကျးထူးထီၣ်ရၢလီၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပံၤယီၤ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပှၤကူပှၤကညီအဂီၢ်ခိၣ် မံးရှၢၣ်
အီကထိဘၢၣ် ၂၈ သီ ၂၀၁၆ နံၣ်

ဟိန်ခိန်ဒီဘုဂ်တၢ်ဘိးဘုဂ်ဂုၤလီၤ ဘုဂ်ထွဲဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပုၤကူပုၤကညီအဂီၢ်

တၢ်ကတိၤလၢညါ

တၢ်ပပ်ပနီၣ် ပုၤကူပုၤကညီခဲလၢၣ် အတၢ်န့ၣ်သါခွဲးယၢ်
လၢတၢ်ထုးကွံၣ်အီၤတန့ၣ် လၢအမ့ၢ် ပုၤကူပုၤကညီတဂၤ အသူး
အသ့ၣ် ဒီးတၢ်ထဲသိးတုၤသိးလိၣ်သးအံၤ မ့ၢ်တၢ်သဘျုး, တၢ်မ့ၢ်တၢ်တီ
ဒီးတၢ်ယူတၢ်ဖိး အခိၣ်တယၢ်လၢဟိန်ခိန်အံၤ အဂီၢ်အသိး ,

တၢ်တပပ်ကဲ, တၢ်တပပ်လုၢ်ပပ်ပွၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ
ပုၤကူပုၤကညီအဂီၢ်အံၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်မၤအရၢၢ်အစၢၢ်
လၢ အမၤဟးဂီၤကွံၣ် ပုၤကူပုၤကညီ အတၢ်သ့ပဲၣ်ဖးနီၤဖး တၢ်ဂ့ၤ
တၢ်အၢအဆၢအသိး, တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဟိန်ခိန် လၢအအိၣ်ဒီး တၢ်
သဘျုးလၢ တၢ်ကတဲဖျါထီၣ်တၢ်, တၢ်သဘျုးလၢတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်, ပုၤဖျဲး
ဒီး တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးဒီး တၢ်တလၢတပျဲၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ပုၤဟိန်ခိန်
ဖိပတီၢ်မ့ၢ်ကိးဂၤဒဲး အတၢ်မ့ၢ်လၢလီၤန့ၣ် ဘုဂ်တၢ်ဘိးဘုဂ်သ့ၣ်ညါ
အီၤဝံၤလံအသိး,

တၢ်သူတၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢတၢ်တတီတလိၤအပူၤ, တၢ်ဆီၣ်
တံၢ်မၤန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒ်ကျိၤကျဲလၢခံကတၢ်အသိးပုၤကူပုၤကညီ
သ့ၣ်တဖၣ် သုတထီဒါက့ၤတၢ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ် လိၣ်ဘုဂ်ဝဲသပုၤ ကတၢ်
လၢတၢ်ကကဟ့ၣ်ဘိၣ်ကယၢ်ဘၢ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢပုၤကူ ပုၤကညီအဂီၢ်
လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီ အတၢ်သိၣ် တၢ်ဘျုး န့ၣ်လီၤ.

မ့တင်လိပ်ဘဉ်သပျာ်ကတၢ်လၢ တၢ်ကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်
ထံကီၢ်တဘျုးဒီးတဘျုး တၢ်ရူလိၣ်မုၢ်လိၣ်သးအဂီၢ်,

ထံကီၢ်လၢအမ့ၢ် ဘီမုၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢ ကရၢဖိ အထံဖိကီၢ်ဖိ
တဖၣ် တၢ်မၤလီၢ်တံၢ်ကဒီးက့ၤ အတၢ်နၢၣ်လၢအဘဉ်ထွဲဒီး
တၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်လၢပှၤပှၤကညီအဂီၢ်အခီၣ်တယၢ်, ပှၤပှၤ
ပှၤကညီအသူးအသ့ၣ်ဒီးအလုၢ်အပှၤ, ပိၣ်မုၢ်ဒီး ပိၣ်ခွါတၢ်ခွဲးတၢ်
ယၢ်ထဲသီးတုၤသီးလိၣ်သးတဖၣ်, ဒီးမ့ၢ်လၢတၢ် ပၢ်လီၤတ့ၢ်လံ
တၢ်အၢၣ်လီၤ လၢကမၤဒိၣ်ထီၣ် တၢ်ရူလိၣ်မၤသကိးတၢ် , တၢ်အိၣ်မူ
အတီၤ လၢအဂ့ၢ်ဒိၣ်န့ၢ်အါန့ၢ်ဝဲ လၢတၢ်သဘျုးအပှၤ အဂီၢ်,

ထံကီၢ်လၢအမ့ၢ် ဘီမုၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢ ကရၢဖိတဖၣ် အၢၣ်လီၤ
တ့ၢ်လံအသး လၢကပၢ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ် ဒ်သီးဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘျုး ကပၢ်
ကဲဒီး မၤထွဲဘဉ်ပးဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢပှၤပှၤကညီ အဂီၢ်ဒီး
တၢ်သဘျုးအခီၣ်တယၢ်တဖၣ်,

တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်နၢၣ်ပၢ် တမံၤယီၤဘဉ်ထွဲဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်
ယၢ်လၢ ပှၤပှၤကညီအဂီၢ်ဒီး တၢ်သဘျုးတဖၣ်အံၤန့ၢ်မ့ၢ် တၢ်အကါ
ဒိၣ်ဒိၣ်မးလၢ လၢတၢ်ကဒုးကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ် တၢ်အၢၣ်လီၤ အံၤ
လၢလၢပျဲၤပျဲၤအဂီၢ်,

တၢ်ကျဲးစး ဒ်သိးပှၤကိးဂၤ, တၢ်ကရၢကရိခဲလၢ် ကပၣ်
 ဒိၣ်, ကပၣ်လုၢ်ပၣ်ပှၤ တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤအံၤ ထီၣ်တဘီၣ်ယုၢ်ယီၤဒီး
 ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ် ကပၣ်ကဲ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီးတၢ်သဘျူအံၤ ဒီဖျိတၢ်သိၣ်
 လိ, တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကူၣ်သ့သ့ၣ်ညါ, အိၣ်ဒီး တၢ်တိၣ် လၢထံကီၢ်လၢ
 အမ့ၢ် ဘီမုၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢ ကရၢဖိ အထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကတူၢ်
 လိၣ်လူၤ ပိၣ်ထွဲမၤထွဲအဂီၢ်, ဒ်ထံ ကီၢ်အပတီၢ် ဒီးဒ်ထံကီၢ် အါဘၣ်
 အပတီၢ်အသိး ကအိၣ်ဒီးတၢ်တိၣ်ကျဲၤ လၢအဒိၣ်အထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
 အဂီၢ်, ဒ်သိးထံကီၢ်ကိးဘၣ်, ပှၤကူပှၤကညီကိးဒံနီၢ်ဂၤဒဲး အတၢ်
 အိၣ်မူကအိၣ်ဒီး တၢ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်, တၢ်မၤနၤအဂီၢ် တၢ်လၢ အဘၣ်
 ထွဲဒီးတၢ် ကဘၣ်မၤအီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ်နီၣ်ထီၣ် တမံၤအသိး
 ဘီမုၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢဘိးဘၣ်ရၤလီၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ
 ဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢပှၤကူပှၤကညီအဂီၢ်အံၤ န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ်(၁)

ပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိကိးဒံနီၢ်ဂၤဒဲး အိၣ်ဖျဲၣ်ထီၣ်လၢတၢ်သဘျူအပှၤ ဒီးအိၣ်
 ဒီး အသူးအသ့ၣ် ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ထဲသိးတုၤသိးလိၣ်သးန့ၣ်လီၤ.
 ပှၤကူပှၤကညီသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ် လၢအသ့ပဲၣ်
 ဖးနီၤဖး တၢ်ဂ့ၤတၢ်အၢ အဆၢဒီး ကြးရ့ၤလိၣ် ဘၣ်ထွဲ လိၣ်သးတဂၤဒီး
 တဂၤ ဒ်ဒီပုၢ်ဝဲၢ် အတၢ်ပၣ်သး အသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၂)

ပျက်စီးခြင်း အိတ်ဒီးတင်ခွဲတင်ယင်လ၊ ကဒီးနုတ်ဘတ် တင်ခွဲတင်ယင်ဒီး တင်သဘူလ၊ အဘတ်တင်ပင်ဖျါအီလ၊ ဟီတ်ခိတ်ဒီးဘတ်တင်ဘိးဘတ် ရုလီဘတ်ထွဲဒီးတင်ခွဲတင်ယင်လ၊ ပျက်ပျက်ကညီအဂီၢ်အံၤအပူၤ လ၊ တအိတ်ဒီးတင်ပင်တင်အဒုတ်အဆ၊ တင်ပင်လီၤဆီအီၤ ခီဖျိကလုၤ၊ ဖံးဘတ်အလွဲၤ၊ တင်မုၢ် ပိတ်မုၢ် ပိတ်ခွါအယိ၊ ကျိၣ်၊ တင်ဘူတ်တင်ဘါ၊ တင်စူၢ်တင်နုၣ်၊ ထံၣ်ဂုၢ်ကီၢ်ဂုၢ် (မုတမုၢ်) တင်စူၢ်တင်နုၣ်အဂုၤအဂ၊ ထံဖိကီၢ်ဖိ (မုတမုၢ်) တင်အိတ်မူအတီၤသုၣ်တဖၣ်၊ တင်စူၤလီၢ်ခိတ်ခိတ်၊ တင်ဟဲလီၤစၢၤလီၤသွဲၣ်အခိတ်ထံးခိတ်ဘိ ဒီးတင်အိတ်မူအတီၤအတင်နီၤ ဖးသုၣ်တဖၣ်အယိဘတ်. တကးဒံးဘတ်, ပျာတဂၤလ လာအအိတ်လ၊ ထံကီၢ် (မုတမုၢ်) တင်လီၢ်သဘူလ၊ တအိတ်ဒီးတင်ပတင်ပြးမုၢ်ဂုၤ၊ ဟီတ်ကဝီၤလ၊ အအိတ်လ၊ ဘီမုၢ်စၢၤဖျိၣ်ကရ၊ အတင်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ အဖိလတ်မုၢ်ဂုၤ၊ တင်လီၢ်လ၊ တအိတ်ဒီးတင်ခွဲတင်ယင် လ၊ ကပ၊ လီၤကုၤအသးမုၢ်ဂုၤ (မုတမုၢ်) တင်လီၢ်လ၊ အိတ်ဒီး တင်ဆာတ်ပင် တမံၤဂုၤတမံၤဂုၤ လ၊ အဘတ်ထွဲဒီးတင်ပတင်ပြးမုၢ်ဂုၤ ခီဖျိတင်ဟံး နုၢ်တင်အခိတ်တယင်လ၊ အဝဲသုၣ်တဖၣ် အထံၣ်ဂုၢ်ကီၢ်ဂုၢ်၊ တင်စံၣ် ညီၣ်တဲတ်တင်အခွဲအယင် (မုတမုၢ်) တင်ဟံးနုၢ်တင် အခိတ်တယင် လ၊ ထံဂၤကီၢ်ဂၤ အနီၣ်ထီၣ်တမံၤမံၤအဖိခိတ် ဒီးပင်လီၤဆီအီၤ နုၢ်တသုဝဲဘတ်.

အဆင့်(၃)

ပျက်စီးခြင်းအိတ်ဒီး တင်ခွဲတင်ယင်လ၊ ကအိတ်မူအိတ်ဂဲၤ၊ ကအိတ်ဒီး တင်သဘူ ဒီးအနီၢ်ကစၢ် တင်ဘိတ်တင်ဘါအဂီၢ် နုၢ်လီၤ.

အဆင့်(၄)

မတၤတဂၤမး တင်တဘတ်မၤအီၤ ဒ်ကုၢ်အသိး (မုတမုၢ်) တင်ခွဲတင်ပျာ အသိးဘတ်. တင်ကဘတ်တြီကွံၣ် တင်ကုၢ်ကပျာကညီ ဒ်ကုၢ်အသိး, တင်မၤကုၢ်မၤပျာအသိး နုၢ်လီၤ.

အဆင့်(၅)

မတမး တၢ်တဘၣ်မၤအမၤနးအီၤ (မ့တမ့ၢ်) မၤဆူးမၤဆါအီၤ တအိၣ်ဒီးပူၤကူပူၤကညီအသး ဒီးလၢတၢ်အတၢ်သီဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်အပူၤ ဒ်သိးပူၤကူပူၤကညီအသူးအသ့ၣ် ကဟးဂီၤအဂီၢ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဟ့ၣ်အီၤ တၢ်စံၣ်ညီၣ် တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်တဘၣ်မၤအီၤဘၣ်.

အဆင့်(၆)

ပူၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးအခွဲးအယၢ်လၢ ကဘၣ်တၢ်တူၢ်လိၣ်ပၢ်ကဲအီၤ လၢတၢ်လီၢ်ကိးပူၤဒဲး ဒ်ပူၤကူပူၤကညီတဂၤ အသိး ဒ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီအသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၇)

ပူၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ထဲသိးတူၤသိးလိၣ်သး ဒ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီအသိးဒီးအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ် လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်သိၣ်တၢ်သီ အတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်အီၤလၢတအိၣ်ဒီး တၢ်ကွၢ်မဲၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပူၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီး တၢ်ထဲသိးတူၤသိးလိၣ်သး လၢကဒီးန့ၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ ဒ်သိးကပူၤဖျဲးဒီး တၢ်ဘိးယၢ်ကွံၣ် တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤအံၤဒီးပၢ်တၢ်အဒူၣ်အဆၢလၢအဖီခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဂဲၤလိၣ်လၢ တၢ်ကပၢ် တၢ်အဒူၣ်အဆၢအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၈)

ပူၤတဂၤဂၤအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ အဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ ဒ်သဲးတၢ်သိၣ်တၢ်ဘျၢအသိးတဖၣ် မ့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤအီၤန့ၣ် အဝဲအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူစါယါဘျါလၢ အတူၤလီၤတီၤလီၤလၢထံကီၢ်အကီၢ်ဘျီၣ် လၢအဒိၣ် စိဒိၣ်ကမိၤအအိၣ် န့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၉)

မတမး တဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ဖိၣ်စိးအီၤ, တၢ်ဖိၣ်ယၢ်အီၤလၢ ယိၣ်ပူၤ, တၢ်ဒုးဟးထီၣ်ကွံၣ်အီၤလၢ အထံအကီၢ် အပူၤဘၣ်.

အဆင့်(၁၀)

လၢတၢ်ဆၢတဲင် ပှၤတၢ်ဂၤလၢ အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ဒီးအမူအဒါအဖီခိၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဆၢတဲင် ပၢ်လီၤတၢ်တူၢ်ကိၣ် လၢအဖီခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤကဘၣ်အိၣ် ဒီးကိၣ်ဘျီၣ် လၢတက့ၢ်မဲၣ်တၢ်, လၢအသဘျူ ဒီးကဘၣ်တၢ်သမံသမိး အီၤလၢ ပှၤကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အမဲၣ်ညါ အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်တုၤသိး ထဲသိးလိၣ်သး အလၢအပွဲၤ န့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၁၁)

(၁) ပှၤကိးဂၤလၢအဘၣ်တၢ်လိၣ်ကိၣ်အီၤလၢ တၢ်ကမၣ်တမံၤ အယီ န့ၣ် လၢကတြီဆၢက့ၤ တၢ်ပၢ်တၢ်ကမၣ် လၢအဖီခိၣ်အဂီၢ် တၢ်လိၣ်လၢအမ့ၢ် တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်သး, ကိၣ်ဘျီၣ်လၢ အစံၣ်ညီၣ် တဲၣ်တၢ်လၢကမ့ၢ် အမဲၣ်ညါအံၤသမံသမိး ဒ်တၢ် သိၣ်တၢ်သိအသိးဒီးတချုးလၢ တၢ်ပၢ်လီၤတၢ်စံၣ်ညီၣ်တဲၣ်လၢ အမ့ၢ်ပှၤမၤကမၣ်တၢ်ဖိဒီးဘၣ်န့ၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်လၢ တၢ်ကပၢ်အီၤ ဒ်အမ့ၢ်ပှၤလၢ အတၢ်ကမၣ် တအိၣ်တဂၤအသိး န့ၣ်လီၤ.

(၂) ဖဲအမၤကမၣ်တၢ်အဆၢကတီၢ် ဒ်ထံကီၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သိအသိး မ့ၢ်ဂ့ၤဒ်ထံဂ့ၤကီၢ်ဂၤ အတၢ်သိၣ်တၢ်သိ အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ တၢ်လၢအမၤ ဝဲတမံၤအံၤ (မ့တမ့ၢ်) အတၢ်လီၤတုၣ်လီၤကၣ်တမံၤအံၤ တၢ်မ့ၢ် ထံၣ်ဝဲလၢတမ့ၢ်တၢ် ကမၣ်ဘၣ်န့ၣ်ဒီး တၢ်လၢမၤဝဲ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်လီၤတုၣ်လီၤကၣ်အဖီခိၣ် မတဂၤမးတအိၣ်ဒီး တၢ်ကမၣ် ဘၣ်. ဖဲအဝဲမၤကမၣ်တၢ်အဆၢကတီၢ် တၢ်တဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်စံၣ် ညီၣ်ဒိၣ်န့ၢ်ဒီး တၢ်စံၣ်ညီၣ်လၢ အကြးဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲအဖီခိၣ်ဘၣ်.

အဆင့်(၁၂)

မတမး တၢ်တဘၣ်န့ၣ်လီၤမၤတံၢ်တၢ် အနီၣ်ကစၢ်အတၢ်သဘျုး၊ အဟံၣ်ဖိယီဖိ၊ အဟံၣ် (မ့တမ့ၢ်) အတၢ်ကွဲးလံာ်တဖၣ်အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ၊ မၤဘၣ်ဒိအဝဲအသူးအသ့ၣ်၊ အတၢ်မံၤဟူၣ်သ့ၣ်ဖျါမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်ဘၣ်. ပှၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဘၣ်တၢ်ဒိသဒါအီၤလၢ တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒိဖျါတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ် န့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၁၃)

- (၁) ပှၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဟးထီၣ်က့ၤလီၤ, သူးလီၢ် သူးကျဲ, အိၣ်ဆိးလၢထံကီၢ် အဟီၣ်ကစီၤပူၤလၢတၢ်သဘျုးန့ၣ်လီၤ.
- (၂) ပှၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဟးထီၣ်လၢအထံအကီၢ် မ့ၢ်ဂ့ၤ ဆူထံဂ့ၤကီၢ်ဂၤအချၢမ့ၢ်ဂ့ၤ ဒီးဟဲက့ၤန့ၣ်လီၤက့ၤဆူ အထံ အကီၢ်အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ န့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၁၄)

- (၁) ပှၤကိးဂၤဒဲး ဒ်သိးကပူၤဖျဲးဒီးတၢ်မၤအမၤသီအီၤအဂီၢ် အိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်လၢကယုအိၣ်ကဒုလၢ ထံဂ့ၤကီၢ်ဂၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.
- (၂) တၢ်ပၣ်ထီၣ်တၢ်ကမၣ်လၢ လၢအဟဲထွဲးထီၣ် နီၢ်နီၢ်လၢတၢ် ကမၣ်လၢ တဘၣ်ထွဲးဒီးထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ထီဒါ ဘီမုၢ်စၢဖျိၣ် အတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်ဖိ, အတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်န့ၣ် တၢ်တပျဲအီၤလၢ ကသူတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢထးအံၤဘၣ်.

အဆင့်(၁၅)

- (၁) ပှၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကမ့ၢ်ဘၣ် ထံကီၢ်တဘျုး ဘျုးအထံဖိကီၢ်ဖိ န့ၣ်လီၤ.

(၂) မတမး တဘဉ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်က့ၤပှၤတဂၤအတၢ်မ့ၢ်တၢ် ဒ်ထံဖိ ကီၢ်ဖိတဂၤအသိးဘဉ်. တဘဉ်တၢ်ညိကွံၣ်စ့ၢ်ကီၢ် အတၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်လၢ ကဆိတလဲအထံဖိကီၢ်ဖိ အတၢ်မ့ၢ်တၢ် န့ၣ်ဘဉ်.

အဆၢဒိၣ်(၁၆)

(၁) ပိၣ်မုၢ်, ပိၣ်ခွါ လၢအသးအန့ၣ်အလါ ပွဲၤထီၣ်ပွဲၤထီတဖၣ် အိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒီးတ့ဒီးဖျါအသး, သူၣ်ထီၣ် ဟံၣ်ယီ လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ပၣ်တၢ်အဒုၣ်အဆၢလၢကလုၣ်, ထံကီၢ် (မ့တမ့ၢ်) အတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ အယီဘဉ်. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် တုၤသိးထဲသိးလိၣ်သး ဖဲအိၣ်ဆိး တပူၤယီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖဲထူးလီၤဖှၣ်လိၣ်ကွံၣ်အသး မ့ၢ်ဂ့ၤလီၤ.

(၂) တလးမူးပိၣ်မုၢ် ဒီးတလးမူးပိၣ်ခွါခံၣ် မ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဘဉ်သးသဘျု အလၢအပွဲၤမး ကဒီးတ့ဒီးဖျါဘဉ်အသး လီၤ.

(၃) ဟံၣ်ယီဒုၣ်ထာမ့ၢ် ပှၤကူပှၤကညီတၢ်ကရၢကရိ အခိၣ်တယၢ် ဒီး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢကဘဉ်တၢ် အံးထွဲကွၢ်ထွဲအီၤလၢပှၤကူ ပှၤကညီတၢ်ကရၢကရိ ဒီးအထံအကီၢ် န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ်(၁၇)

(၁) ပှၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကပၢဘဉ်တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ် ဒ်နီၢ်တဂၤအသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ပၣ်ဖျိၣ်ဒီး ပှၤဂ့ၤပှၤဂ့ၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ န့ၣ်လီၤ.

(၂) မတမးအတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်, အတၢ်ထူးတၢ်တီၤအံၤ တဘဉ် တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်အီၤဘဉ်.

အဆင့်(၁၈)

ပျက်စီးမှုအစဉ်အဆက်တို့သည် တစ်ဆင့်တစ်ဆင့်ဆီကမ်း၊ တစ်သဘာဝ
လှ တစ်သဘာဝပုံစံအတိုင်းတစ်သဘာဝအတိုင်း၊ တစ်သဘာဝလှတစ်သဘာဝ
တစ်ဘက်အစဉ်အဆက်လှ။ လှတစ်ခွဲတစ်ယင်အံ့အပူ အစဉ်အဆက်
သဘာဝ ကဆီတလဲအတိုင်းတစ်ဘက်တစ်စုံတစ်နပ်၊ နီတဂ
မှီဝဲ၊ ပပ်ဖျိခိုးပျက်မှုမှီဝဲ တစ်သိပ်လိဘက်ထွဲအတိုင်းတစ်ဘက်
(မှတမှီ) အတိုင်း တစ်နပ်၊ တစ်ဘက်ထိပ်ဘက်ထိပ်ယွှဲ သွပ်တဖန်အံ့
တစ်မအီလှတစ်သဘာဝ လှတမျှသွပ်တဖန်အမဲင်ညှိမှီဝဲ၊
လှတလိလိလိဆီဆီတတီတီအပူ မှီဝဲသုဝဲဒင်နပ်လိ။

အဆင့်(၁၉)

ပျက်စီးမှုအစဉ်အဆက်တို့သည် ကပ်ဖျိထိပ်အတိုင်းထိပ် အတိုင်းဆီ
ကမိပ်တဖန်လှ တစ်သဘာဝအပူနပ်လိ။ လှတစ်သဘာဝအံ့အပူ
အစဉ်အဆက်ခွဲတစ်ယင်လှ ကဟံးယင်အတိုင်းထိပ်တစ်ဆီကမိပ်အံ့လှ
တစ်သဘာဝအပူ လှတအစဉ်အဆက် တစ်ကြိမ်တင်တင်ဘက်. တကးဒံးဘက်
တစ်ကစီအစဉ်အကျိ၊ အတိုင်းထိပ်တစ်ဆီကမိပ်တဖန်အံ့ တူလိင်
ဟံးနပ်, ရလိ, မလိနပ်အံ့ ဒီဖျိမံဒယာန်တစ်ကစီ တဆီဘက်တဆီ
လှတအစဉ်အဆက် တစ်လိင်တစ်ကျဲအဒွန်အဆာဘက် နပ်လိ။

အဆင့်(၂၀)

- (၁) ပျက်စီးမှုအစဉ်အဆက်ခွဲတစ်ယင်, တစ်သဘာဝ ကပ်ဖျိလိင်သး,
ကဒူးအစဉ်ထိပ်တစ်ကရကရီဒီးကရကရီ ထိပ်သးနပ်လိ။
- (၂) မတမး တဘက်တစ်မဆူအံ့လှ ကနပ်လိဆူ တစ်ကရကရီ
တဖူအပူဘက်.

အာဆီယံ(၂၀)

- (၁) ပုဂံကံးဂါဒဲးအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ်လၢ ကန့ၣ်လီၤဆူ ထံကီၢ်ပဒိၣ် အတၢ်ကရၢကရိအပူၤ လီၤလီၤမ့ၢ်ဂ့ၤ ဒိဖျိလၢတၢ်ယုထၢခၢၣ် စးလၢ တၢ်သဘျူအပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၂) ပုဂံကံးဂါဒဲးအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ် ထဲသိးတုၤသိးလိၣ်သးလၢ ကမ့ၢ် ထံကီၢ်ပဒိၣ်အပူၤမၤတၢ်ဖိန့ၣ်လီၤ.
- (၃) ထံကီၢ်ပဒိၣ် တၢ်ပၤတၢ်ပြးအစိကမီၤ ကဘၣ်အိၣ်သ့ၣ်လီၤ အသးလၢ ထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ် အတၢ်ဘၣ်သး အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုဂံကံးဂါ အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ်ထဲသိးတုၤသိးလၢ ကဟ့ၣ် တၢ်ဖးလီၤ. အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ် လၢကပၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ဘၣ် သးဒိဖျိတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးအသန့လီၤလီၤ လၢတၢ်သဘျူအပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးအ သန့လၢတၢ်ခူသ့ၣ်အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ လၢတၢ်ယု ထၢထံကီၢ်ခိၣ်န့ၣ် တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအမ့ၢ်အတီၤ လၢတၢ်မၤအီၤ တဘျီဘၣ်တဘျီ အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

အာဆီယံ(၂၂)

ပုဂံကံးဂါအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၣ်လၢ အကမ့ၢ်ပုၤကူပုၤကညီ တၢ်ကရၢ ကရိဖိတဂၤ ဒ်သိးကဒီးန့ၢ် တၢ်အိၣ်မူတၢ်ရူ လိၣ်မၤသကိးအတၢ်ဘၣ် တၢ်ဘၢအဂီၢ်,တကးဒဲးဘၣ် ဒ်အထံအကီၢ်အတၢ်ရၢကရိဒီး အထံ အကီၢ်အကံၢ်အစီအသိး ဒိဖျိလၢထံကီၢ်ပတီၢ်အတၢ်ကျဲးစးဒီး ထံဂ့ၤကီၢ်ဂါအတၢ်မၤသကိးတၢ်အဖိခိၣ် နီၢ်ကစၢ်အသူးအသ့ၣ် ဒီးအနီၢ်ကစၢ်အတၢ်သဘျူ ကဒိၣ်ထီၣ်ထီထီၣ်အဂီၢ် အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲး တၢ်ယၣ်လၢ ကဒီးန့ၢ်တၢ်လိၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်, တၢ်ရူလိၣ်မၤသကိး, ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အာဒိန်(၂၃)

- (၁) ပှၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကဖံးတၢ်မၤတၢ်လီၤ.
 အိၣ်ဒီးတၢ်သဘျုလၢ ကယုထၢဖံးမၤတၢ်မၤလၢအအဲၣ်ဝဲ, အိၣ်ဒီး
 တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒီးန့ၣ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤအလီၢ်အကျဲလၢ
 အအိၣ်ဒီးတၢ်တီတၢ်လိၤဒီး ဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးဝဲဒီးအိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲး
 တၢ်ယၢ်လၢ တၢ်ကကဟ့ကယၢ်တြီဆၢန့ၣ်အီၤ လၢတၢ်တအိၣ်ဒီး
 တၢ် ဖံးတၢ်မၤန့ၣ်လီၤ.
- (၂) ပှၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒီးန့ၣ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤ,
 ဒီး လါလဲလၢအထဲသီးတုၤသီးလိၣ်သး လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်
 မဲၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃) ပှၤမၤတၢ်ဖိကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒီးန့ၣ်ကျိၣ်စ့
 ဘူးလဲလၢကြားဒီးန့ၣ်ဝဲတီတီလီၤလီၤ လၢအအိၣ် ဒီးတၢ်အုၣ်ကွီၢ်
 သးအလၢအပှဲၤလၢကကီၢ်, အိၣ်ဒီးပှၤကူပှၤကညီ အသူးအသ့ၣ်,
 ကဆၢထၢၣ်ဂၢၢ်ကျၢၤ လၢအဝဲဒီးအဟံၣ်ဖိယိဖိအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.
- (၄) ပှၤကိးဂၤဒဲး ဒ်သိး ကကဟ့ကယၢ် ဒီသဒၢ အတၢ်ဖံးတၢ်မၤ အတၢ်
 ဘၣ်ဘျူးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကကရၢ
 ကရိထီၣ်စၢဖှိၣ်ကူၣ်ကၤကရၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, န့ၣ်လီၤဆူ စၢဖှိၣ်ကူၣ်ကၤ
 ကရၢအပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤသ့ဝဲဒၣ် န့ၣ်လီၤ.

အာဒိန်(၂၄)

ပှၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဟံးန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဘျးအိၣ်သါ,
 အိၣ်ကသ့ၣ်ကသီ ဖဲတၢ်မၤအဆၢကတီၢ်လၢ တၢ်ပၣ်လီၤအီၤ အိၣ်ဒီး
 တၢ်ဒီးန့ၣ်လါလဲ အခါမ့ၢ်ဂ့ၤ, နံၤသဘျုလၢတၢ်ပၣ်လီၤအီၤတဖၣ် အဖိ
 ခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ န့ၣ်လီၤ.

အဆာဒိန်(၂၅)

(၁) ပှၤကိးဂၤဒဲးအိန်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒိးန့ၢ်တၢ်အိန်မူ အပတီၢ် လၢအဝဲဒီး အဟံၣ်ဖိယီဖိကအိန်ပဲၤဒီး တၢ်အိန်ဆူၣ်အိန်ချ့ဒီး တၢ်မုၢ်တၢ်ပၤလၢနီၢ်ခိဒီးနီၢ်သးအဂီၢ် လၢအလၢပဲၤဒီးတၢ်ဆိၣ် ထွဲမၤစၢၤ ဒ်အမ့ၢ်တၢ်အိန်တၢ်အီၤ, တၢ်ကူတၢ်သိး, ဟံၣ်ယီတၢ်အိန် တၢ်ဆိး, တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲလၢ တၢ်အိန်ဆူၣ်အိန်ချ့တဖၣ်လီၤ. တကးဒဲးဘၣ်, အိန်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒိးန့ၢ်တၢ်အိန်မူ အတၢ် ဘံၣ်တၢ်ဘၢ ဖဲအတၢ်ဖံးတၢ်မၤတအိန်, တၢ်အိန်ဆူၣ်အိန်ချ့တဂ့ၤ, နီၢ်ခိကွၢ်ဂီၤတလၢပဲၤ, မုၢ်ကမဲ, သူၣ်က့သးပှၢ်ကတီၢ် မ့တမ့ၢ်ခိဖျိလၢ တၢ်ဂ့ၤအကလုာ်ကလုာ်အယီၤ ကလုာ်အိန်အသးသမူအဂီၢ် တထီၣ် ဘးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

(၂) မိၢ်ဒီးဖိသ့ၣ်တဖၣ် အိန်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ တၢ်ကအံးထွဲကွၢ် ထွဲဒီးတိစၢၤမၤစၢၤအီၤ လီၤလီၤဆီဆီန့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်လၢအအိန် ဖျဲၣ်ထီၣ်လၢ မိၢ်ပၢ်ခဲဂၤဒိးတုဒိးဖျိအသးမ့ၢ်ဂ့ၤ အိန်ဖျဲၣ်ထီၣ်ဘၣ်လၢ မိၢ်ခဲဂၤလၢတဒိးတုဒိးဖျိအသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖိသၣ်ခဲလၢာ်အံၤ အိန်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ထဲသိးတုၤသိးလိာ်သး လၢကဒိးန့ၢ်တၢ်အံး ထွဲကွၢ် ထွဲအီၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဒိန်(၂၆)

(၁) ပှၤကိးဂၤဒဲးအိန်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကမၤလိတၢ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ကမၤလိန့ၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ လၢတၢ်သဘျု လၢတအိန်ဒီး ကို အလဲ, အစ့ၤကတၢ် ဖဲတီၤဖျဲၣ်တၢ်မၤလိ အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တီၤဖျဲၣ်အတီၤ တၢ်မၤလိအံၤ ပှၤကိးဂၤဒဲး ကဘၣ်မၤလိ အီၤသပှၢ် တၢ်န့ၣ်လီၤ. စဲးဖိကဟံၣ်တၢ်မၤလိ ဒီးတၢ်လုာ်အိန်သး သမူ တၢ်မၤလိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ပှၤအါဒံအါဂၤမၤလိအီၤကဘၣ်န့ၢ် ကဘၣ်သ့ ဒီးတၢ်မၤလိလၢ အပတီၢ်ထီတဖၣ်အဂီၢ်အိန်သ့ၣ်လီၤ အသးလၢ ပှၤမၤလိတၢ်ဖိတဂၤ ဒ်အပတီၢ်တုၤထီၣ် ထီၣ်ဘးအသိး အိန်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် တုၤသိးထဲသိးလိာ်သး န့ၣ်လီၤ.

- (၂) တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အံၤ တၢ်ကဘၣ်သိၣ်လိအိၤအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လၢ ကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ပုၤကူၣ်ပုၤကညိအတၢ်သ့တၢ်လၢ, ဒီးဒ်သိးကပၣ်ကဲအါထီၣ် ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢပုၤကူၣ်ပုၤကညိအဂီၢ်ဒီးတၢ်သဘျု အခိၣ်တယၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အံၤ ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢ အမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် တၢ်န့ၢ်ပၢၢ်လိၣ်သး, တၢ်ဆိၣ်လီၤသး ဒီးတၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံၤလၢထံ ကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, ကလုၣ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဘျုတၢ်ဘါကရူၢ်ကရၢ သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ ဒီးကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢ မၤဂ့ၤ ထီၣ်ဒိၣ်ထီၣ် ဘီၣ်မ့ၢ်စၢ်ဖျိၣ်ကရၢ အတၢ်ဖဲတၢ်လၢအမ့ၢ်တၢ်ပၢၢ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ပၢၤ အတၢ်ဖဲ တၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃) မိၢ်ပၢ်မ့ၢ် သရၣ်သမၤအဆိကတၢ်လၢ ကယုထၢန့ၢ် ဖိတဖၣ် အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အကျိၤအကျဲ န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ်(၂၇)

- (၁) ပုၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်သဘျုဘၢ ကန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢ ပုၤအတၢ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ အတၢ်အိၣ်မ့ၢ်အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်သဘျုလၢ ကတူၢ်လိၣ်ပလၢၢ်ဘၣ် ဒွဲလၢကူၣ်သ့, အိၣ်ဒီး တၢ်သဘျုလၢကဟ့ၣ်ခိဟ့ၣ်နီၤ ဘၣ်ထွဲဒီး စဲအ့ၣ်အတၢ်ဒိၣ် ထီၣ်ထီၣ် ဒီးအတၢ် ကဲဘျုးသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ.
- (၂) ပုၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကကဟ့ၣ်ကယၢ်ဒီသဒၢ အမိရၢၣ်အသူးအသ့ၣ် ဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ် တၢ်ဘၣ်ဘျုးဘၣ် ဖျိၣ်လၢ အဒိးန့ၢ်ဝဲခိဖျိၣ်လၢစဲအ့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, လိၣ်လဲၢ, ဒွဲလၢကူၣ်သ့လၢ အဒူးအိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢ အနီၢ်ကစၢ် အတၢ်ကူၣ်တၢ်ဆး တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အဖိခိၣ် န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ်(၂၈)

ပုၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒိးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ရူလိၣ်မၤသကိးသန့, ထံဂ့ၤကီၢ်ဂၤတၢ် ဘၣ်ထွဲတူၤအိၣ် လိၣ်သးအသန့တဖၣ် လၢအမၤဖျါထီၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီးတၢ်သဘျု လၢအအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ခိၣ်ဘၣ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤ ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပုၤကူၣ်ပုၤကညိအဂီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဒိန်(၂၉)

- (၁) ပျက်စီးပျက်စီးအိပ်ဒီးမူဒါ လာပျာတဝါအဖီခိန် မှ်လာအနီကစာ ဒိန်ဝဲ အတင်သ့တလင်တဖန် ဒိန်ထီန် ထီထီန်သ့ဝဲ ထဲဒိန်လာ ပျာအတဝါအံ့အပူအယိန့န့လီၤ.
- (၂) လာတင်ကသူနီတဂတင်ခွဲးတင်ယင် ဒီးတင်သဘျူအဂီၢ်, ကဘန် သူဝဲ ဒ်သီးပျက်စီးကပပ်လုၢ်ပပ်ပျူ ဒီးပပ်ကဲပျာအဂူ အဂါ အတင်ခွဲးတင်ယင် ဒီးအတင်သဘျူ, လာကမလပျဲတင်တီ တင်လီၤလာအလိန် လာဒိန်မိန်ကရုစံ ပျာကူပျာကညီအတင်ကရု ကရီအဂီၢ် လာကမလပျဲတင်သကဲပ်ဝဲ, ပျာကမျာၢ် ထံဖီကီၢ် ဖိတဖန်အတင်မုၢ်တင်ပၤ, တင်လာတင်ပျဲအဂီၢ် ကသူဝဲ အတင် ခွဲးတင်ယင် ဒ်တင်သိန်တင်ဘျူ အတင်ပပ်လီၤတင်အဒွန် အဆာ အသီး န့န့လီၤ.
- (၃) တင်ခွဲးတင်ယင်ဒီးတင်သဘျူသ့တဖန်အံ့ တင်တဘန်သူအီၤလာ ကျဲလာအထီဒါလိၣ်သးဒီး ဘီမုၢ်စာဖျိန်ကရု အတင်ပညိန်ကွၢ်ဖိ ဒီးအတင်သိန်တင်ဘျူဘန်.

အဆာဒိန်(၃၀)

တင်ကတိၤတထံၣ်လၢ်လၢ် လာအအိန်လာဟီၣ်ခိန်ဒီဘုၣ် တင်ဘီးဘန် ရုလီၤ ဘန်ထွဲဒီးတင်ခွဲးတင်ယင်လာပျာကူပျာ ကညီအဂီၢ်အံ့အပူ တဖန် တဘန်တင်တဲကျိးကွၢ်ဒ်ထံကီၢ်တကီၢ်အဂီၢ်မှ်ဂုၤ, ပျာတကရူၢ် တကရုအဂီၢ်မှ်ဂုၤ, နီၢ်တဂါအဂီၢ် မှ်ဂုၤအိန်ဒီးတင်ခွဲးတင်ယင် လာ ကန့လီၤလာကမတင်တမံမံ မှ်တမှ် မလၢအနီကစာအယိမှ် ဂုၤလာအအိန်ဒီးတင်တိၣ်လာ ကမလးဂီၤတင်ခွဲး တင်ယင်ဒီးတင် သဘျူလာအအိန်လာ တင်ဘီးဘန်ရုလီၤအံ့အပူ အဂီၢ်န့န့လီၤ.